

ombudsman

veřejný ochránce práv

BULLETIN PRO SPOLUPRACUJÍCÍ ORGANIZACE

MONITOROVÁNÍ PRÁV LIDÍ SE ZDRAVOTNÍM
POSTIŽENÍM
BŘEZEN 2019

ÚVODEM

PŮSOBNOST V OBLASTI MONITOROVÁNÍ PRÁV LIDÍ SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

- Poradní orgán
- Spolupracující organizace
- Výzkumy
- Doporučení
- Osvětová činnost

AKTUALITY Z ČINNOSTI

- Co se již letos podařilo
- Plán na 1. polovinu roku 2019
- Co se chystá v nejbližší době

ÚVODEM

V roce 2009 Česká republika ratifikovala Úmluvu o právech osob se zdravotním postižením. Téměř o deset let později došlo ke splnění jednoho z požadavků Úmluvy a od počátku roku 2018 má Česká republika nezávislý monitorovací orgán pro naplňování práv lidí se zdravotním postižením. Jeho roli plní aktuálně veřejná ochránkyně práv Mgr. Anna Šabatová, Ph.D. Aby naše činnost, tedy sledovat, jak jsou či nejsou naplňována práva lidí s postižením, měla smysl, musíme reagovat zejména na jejich aktuální potřeby a problémy. I proto jsme během loňského roku kontaktovali ty, kteří se v České republice právy lidí se zdravotním postižením zabývají, a požádali je o spolupráci. [1] Těm, kdo na naši výzvu reagovali a projevíli o spolupráci zájem, ještě jednou děkujeme.

Zasíláme vám první přehled o tom, co se v oblasti práv osob se zdravotním postižením zatím podařilo a na čem budeme dále pracovat. Tento přehled, a do budoucna i všechny další, by měly být základem naší vzájemné spolupráce. Rádi bychom, abyste se k tématům, kterými se aktuálně zabýváme, vyjádřili a sdíleli s námi vaše zkušenosti z praxe.

Na těchto stránkách Vás také budeme zvat na připravované akce a budeme rádi, když mezi nás zavítáte a třeba nám i někdy pomůžete s jejich organizací nebo propagací.

Pevně věřím, že předávání informací touto formou, ale zejména sdílení zkušeností a prosazování změn společnými silami, pomůže lidem se zdravotním postižením v prosazování jejich práv v každodenním životě.

Petra Zdražilová

ředitelka sekce právní Kanceláře veřejného ochránce práv

[1] V souladu s čl. 33 odst. 3 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením a Obecným komentářem Výboru OSN pro práva osob se zdravotním postižením č. 7 k této úmluvě.

Veřejný ochránce práv (neboli ombudsman) pomáhá lidem s problémy s úřady. Snaží se také o to, aby se s lidmi v různých zařízeních dobře zacházelo a byla respektována jejich práva a důstojnost. Pomáhá obětem diskriminace a bojuje s předsudky. A od roku 2018 systematicky pomáhá lidem se zdravotním postižením v prosazování jejich práv (viz dále).

Současnou ombudsmankou je Anna Šabatová.

Jak se na nás můžete obrátit naleznete **zde**.

Další podrobnosti o naší činnosti najdete na stránkách **www.ochrance.cz** či na našem **facebookovém profilu**.

Mgr. Anna Šabatová, Ph.D. - veřejná ochránkyně práv

MONITORUJEME PRÁVA OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

To, že monitorujeme práva lidí se zdravotním postižením, nám ukládá Úmluva o právech osob se zdravotním postižením (dále jen Úmluva) a zákon o veřejném ochránci práv. Naším úkolem je:

- provádět výzkumy,
- vydávat doporučení,
- navrhopat opatření, která přispějí k ochraně práv osob se zdravotním postižením,
- věnovat se osvětě,
- spolupracovat s organizacemi zabývajícími se právy osob se zdravotním postižením (tzv. Disabled Persons' Organization),
- spolupracovat s příslušnými zahraničními a mezinárodními subjekty a zajišťovat výměnu informací.

V naší práci nám pomáhá poradní orgán, který zřizuje ochránce a také jmenuje jeho členy a členky.

A kdo jsme my? My pracujeme v Odboru ochrany práv osob se zdravotním postižením.

Naší vedoucí je v současné době Romana Jakešová (jakesova@ochrance.cz). Kontakty na nás všechny naleznete **zde**.

Další podrobnosti k činnosti Odboru ochrany práv osob se zdravotním postižením naleznete na **facebookové skupině** Práva lidí se zdravotním postižením.

VÝZKUMY

Proto, abychom zjistili jak co funguje nebo nefunguje v rámci celé republiky nebo na všech úřadech, provádíme výzkumy. Ty se věnují různým oblastem života lidí se zdravotním postižením, jako je například vzdělávání, zaměstnanost, přístupnost, nezávislý způsob života nebo přiměřená životní úroveň a sociální ochrana. Poznatky získané z výzkumů následně využíváme pro svou další práci. Zejména z nich vycházíme, když vydáváme doporučení, co by měly úřady, ministerstva nebo kdokoliv jiný změnit.

Více informací o výzkumech naleznete **zde**.

DOPORUČENÍ

Doporučení zpracováváme na základě našich poznatků. Ty získáváme z individuálních podnětů, z výzkumů, ale také třeba z médií nebo právě od těch, kterým práva lidí se zdravotním postižením nejsou lhostejná.

Doporučení posíláme těm (např. ministerstvům, krajům, obcím, poskytovatelům sociálních služeb, odborným společnostem), kteří mohou problémy, na které jsme narazili řešit a vyřešit. Doporučení nejsou právně závazná, přesto jsou významným nástrojem, jak můžeme upozorňovat na potřebu systematických změn v oblastech, které se týkají práv lidí se zdravotním postižením.

OSVĚTOVÁ ČINNOST

Významnou součástí naší práce jsou také osvětové aktivity. Setkáváme se s veřejností, s lidmi se zdravotním postižením a jejich blízkými nebo s odborníky. Naším cílem je zvyšovat povědomí o problematice lidí se zdravotním postižením, předávat znalosti o Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením, poskytovat informace o naší činnosti. Hlavním přínosem jsou pro nás poznatky, které si odnášíme z diskusí se všemi, kteří mají s tématy důležitými pro lidi se zdravotním postižením zkušenost.

Pořádáme konference, přednášky, kulaté stoly, semináře nebo webináře. V prostorách Kanceláře veřejného ochránce práv jsou příležitostně promítány filmy o problematice lidí se zdravotním postižením. Na naší **facebookové skupině** pravidelně zveřejňujeme aktuality včetně pozvánek na zajímavé akce.

Novinky z naší činnosti jsou také pravidelně aktualizovány na **webu ochránce**.

Pokud se chcete do některé aktivity zapojit, kontaktujte Miriam Rozehnalovou (rozehnalova@ochrance.cz)

PORADNÍ ORGÁN

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením předpokládá, že občanská společnost, zvláště pak lidé se zdravotním postižením a organizace je zastupující, se účastní procesu monitorování a aktivně se na něm podílejí. Za účelem naplnění této povinnosti ochránkyně zřídila poradní orgán pro oblast ochrany práv osob se zdravotním postižením. Poradní orgán má celkem 11 členek a členů, přičemž se jedná o lidi se zdravotním postižením anebo osoby hájící jejich práva. Předsedkyní poradního orgánu je Anna Šabatová a místopředsedkyní jedna z členek poradního orgánu, Pavla Baxová.

Více o činnosti poradního orgánu a jeho členech a členkách naleznete **[zde](#)**.

SPOLUPRÁCE S DPOS

Ombudsman spolupracuje s organizacemi hájícími práva lidí se zdravotním postižením - tzv. Disabled Persons' Organizations (zkráceně „DPOs“). Výbor OSN pro práva osob se zdravotním postižením definuje tyto organizace jako ty, které:

- plně respektují principy a práva zakotvená v Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením,
- jsou vedeny, řízeny či spravovány lidmi se zdravotním postižením a
- většina členů může být považována za osoby se zdravotním postižením.

Spolupráce má různou podobu. Jedná se např. o sdílení informací o činnosti monitorovacího orgánu (o provedených výzkumech, proběhlých i chystaných akcích a projektech), může ale také mít formu aktivní účasti, jako je přímé zapojení do činnosti monitorovacího orgánu.

Více informací o roli DPOs a možnostech jejich zapojení a činnosti v oblasti práv osob se zdravotním postižením naleznete na stránkách Výboru OSN pro práva lidí se zdravotní postižením v sekci spolupráce s Výborem (**zde**), či na stránkách International Disability Alliance (**zde**).

Dokumenty ohledně zapojení DPOs dosud nebyly přeloženy do českého jazyka, o jejich přeložení budeme nadále usilovat.

SPOLUPRÁCE S VÝBOREM OSN

Výbor OSN pro práva lidí se zdravotním postižením byl zřízen Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením pro účely monitorování jejího naplňování. Má 18 členů kteří jsou voleni smluvními státy. Úmluva vyžaduje, aby členové byli lidé s výraznými morálními kvalitami a současně odborníci v oblastech, kterými se Úmluva zabývá. Smluvní státy by také měly dbát na to, aby mezi zvolenými členy bylo rovnoměrné zastoupení žen a mužů. Výbor zasedá zpravidla dvakrát ročně, a to v Ženevě ve Švýcarsku. Současným předsedou je Danlami Umaru Basharu z Nigérie.

Klíčovým posláním Výboru je posuzovat zprávy smluvních států o opatřeních přijatých za účelem plnění závazků vyplývajících z Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, a následně směrem k těmto státům vydávat doporučení.

Cyklus podávání zpráv Výboru:

- do dvou let od přijetí Úmluvy podává stát úvodní zprávu
- po posouzení zprávy Výbor zašle státu seznam otázek (List of Issues)
- stát poskytne Výboru odpověď na seznam otázek (Reply to List of Issues)
- Výbor vydá závěrečná doporučení (Concluding Observations) a určí lhůtu, ve které má stát podat zprávu o jejich naplnění (Follow-up).

Poté předkládá stát každé čtyři roky doplňující zprávy. Se souhlasem státu může probíhat předkládání a posuzování doplňujících zpráv také ve zjednodušené proceduře (simplified reporting procedure).

Další informace o činnosti Výboru OSN pro práva lidí se zdravotním postižením včetně jeho aktuálního složení naleznete **[zde](#)**.

CO SE JIŽ LETOS PODAŘILO

Výroční zpráva o naší činnosti v oblasti monitorování práv lidí se zdravotním postižením za rok 2018 bude v brzké době zveřejněna **zde**.

Leden 2019

- Překlad Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením do českého znakového jazyka (překlad by měl být zveřejněný v brzké době na našich webových stránkách).
- Účast na konferenci „Autismus – receptivní a expresivní komunikace“.
- Účast na zasedání Odborné skupiny Vládního výboru pro zdravotně postižené občany pro koncepční řešení problematiky života osob s poruchami autistického spektra.
- Webinar na téma Úmluva o právech osob se zdravotním postižením.

Únor 2019

- Překlad a aktualizace mapy ukazující jednotlivé státy světa a jejich vztah k Úmluvě.
- Účast na konferenci k náhradní rodinné péči pro děti se zdravotním postižením.
- Odeslání seznamu otázek ke druhé a třetí monitorovací zprávě státu o implementaci Úmluvy (List of issues).
- Účast na dni vzácných onemocnění.
- Kulatý stůl k dostupnosti zubařské péče pro lidi s mentálním postižením a PAS.
- Čtvrté zasedání poradního orgánu ombudsmanky.

Více podrobností naleznete na **facebookové skupině** Práva lidí se zdravotním postižením či na **internetových stránkách**.

CO JE V PLÁNU NA 1. POLOVINU ROKU 2019

SETKÁNÍ SE SPOLUPRACUJÍCÍMI ORGANIZACEMI

Na 12. června 2019 plánujeme setkání se všemi, kteří vyjádřili chuť s námi na prosazování práv lidí se zdravotním postižením spolupracovat (ať už naplňují znaky DPOs či nikoliv). Setkání proběhne pravděpodobně v Praze. Rezervujte si toto datum v diářích a sledujte naše webové stránky, kde zveřejníme bližší informace.

SÉRIE NÁVŠTĚV V DOMOVECH PRO OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

Během letošního roku chceme navštívit deset domovů pro osoby se zdravotním postižením, ve kterých žijí děti. Bude nás zajímat, jak probíhá vzdělávání nebo poskytování zdravotní péče. Důležité pro nás bude i naplňování práva na nezávislý způsob života. Pokud byste měli k těmto tématům připomínky, postřehy či vlastní zkušenosti, prosím napište do 20. března Miriam Rozehnalové (rozehnalova@ochrance.cz). **Pro sérii hledáme také externí odborníky z oblasti poskytování zdravotních služeb** (lékaře, zdravotní sestry). V případě Vašeho zájmu se prosím hlase na stejné e-mailové adrese.

MATERIÁL K PRÁVŮM LIDÍ S CELIAKIÍ

Zabýváme se potížemi lidí s celiakií, a to zejména otázkou úhrady nákladů potřebné diety. Stát totiž nyní přispívá jen lidem v hmotné nouzi. Některé z pojišťoven přispívají pouze z fondů prevence, ale jen v minimální výši, či úzce vymezeným skupinám lidí. Chceme k tomuto tématu vydat doporučení.

SLEDOVÁNÍ DOPADU VÝZKUMU NA DOSTUPNOST SLUŽEB PRO LIDI S PAS

Problémy, s nimiž se setkávají osoby s poruchou autistického spektra, řešíme dlouhodobě, ať již jde o problematiku příspěvků na péči nebo nedostupnost služeb. V roce 2017 jsme provedli výzkum dostupnosti sociálních služeb pro osoby s poruchou autistického spektra. V roce 2018 jsme krajům i ministerstvům poslali řadu doporučení (výsledky výzkumu naleznete **zde**). V letošním roce budeme ověřovat, zda a jakým způsobem jsou naše doporučení naplňována. Zaměříme se zejména na to, jak střednědobé plány rozvoje sociálních služeb v jednotlivých krajích počítají se službami zaměřenými na osoby s poruchou autistického spektra.

ZLEPŠENÍ TLUMOČNICKÝCH SLUŽEB PRO LIDI SE SLUCHOVÝM POSTIŽENÍM

Usilujeme o zlepšení tlumočnických služeb pro lidi se sluchovým postižením v souvislosti se zákonem č. 155/1998 Sb., o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob. Konkrétně chceme rozšířit oblasti poskytování tlumočnických služeb na jednání v bankách, pojišťovnách a při důležitých právních jednáních. Současné znění zákona naleznete **zde**.

MANUÁL O KOMUNIKACI S LIDMI S POSTIŽENÍM

Během letošního roku chceme vytvořit ucelený manuál o tom, jak komunikovat s lidmi s postižením a o lidech s postižením. Manuál má za cíl zvýšit povědomí pracovníků v médiích o používání vhodné terminologie týkající se problematiky zdravotního postižení. Na manuálu spolupracujeme s našim poradním orgánem a několika dalšími organizacemi. **Pokud byste se chtěli do tvorby či připomínkování manuálu zapojit i Vy, prosím kontaktujte do 20. března Veroniku Vítkovou (vitkova@ochrance.cz).**

ZPRÁVA Z ANALÝZY ROZSUDKŮ O OMEZOVÁNÍ SVÉPRÁVNOSTI

Během loňského roku jsme analyzovali rozsudky o omezené svéprávnosti. V analýze dále pokračujeme a zjišťujeme, nakolik se lidé se zdravotním postižením účastní soudních řízení a mohou tak projevit své názory a přání. Zajímá nás také zda jsou využívána podpůrná opatření. Zpráva by měla být zveřejněna v červnu tohoto roku na našich webových stránkách.

VÝZKUM V OBLASTI PŘÍSTUPNOSTI ŽELEZNIČNÍ DOPRAVY

V současné době dokončujeme výzkum na téma přístupnosti vlaků v České republice lidem s tělesným postižením. Výsledky výzkumu budou zveřejněny **[zde](#)**.

VÝZKUMY V OBLASTI ZAMĚŠTNÁVÁNÍ LIDÍ SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

V oblasti zaměstnávání plánujeme v letošním roce realizovat dva výzkumy. V rámci prvního budeme zkoumat, jak fungují pracovní skupiny na úřadech práce, které se podílejí na určení formy pracovní rehabilitace u konkrétního člověka. Druhý výzkum se zaměří na zaměstnávání osob se zdravotním postižením ve veřejné správě. V případě, že byste měli ke zmíněným výzkumům nějaké podněty či připomínky, prosím kontaktujte Janu Havlovou (havlova@ochrance.cz).

VÝZKUM NA DOSTUPNOST AZYLOVÉHO BYDLENÍ PRO LIDI S POSTIŽENÍM

Víme, jak důležité je mít odpovídající bydlení a jaký problém může být najít bydlení, které je i bezbariérové. Proto se budeme věnovat problematice dostupnosti bydlení pro osoby s postižením. Začínáme výzkumem týkajícím se dostupnosti azylového bydlení pro lidi s postižením, který by měl být zrealizován v první polovině tohoto roku. V návaznosti na provedený výzkum plánujeme uspořádat kulatý stůl. Uvítáme Vaše zkušenosti v této oblasti. Konkrétní kauzy a podklady jsou pro nás vždy výhodou. Ohledně tohoto výzkumu prosím kontaktuje Magdalenu Paulusovou (paulusova@ochrance.cz).

VÝZKUM NA TÉMA DOSTUPNOST RANÉ PÉČE

Narození dítěte s postižením je pro rodinu zátěžovou situací. Pomoci v tuto chvíli může sociální služba rané péče, která se věnuje jak rodině jako celku, tak i samotnému dítěti. Zejména terénní služba může rodinu provést náročným obdobím. V roce 2015 byla nadačním fondem Avast zpracována Analýza situace rané péče v ČR. Rozhodli jsme se na tuto analýzu navázat a zjistit, zda se situace zlepšila.

V první polovině tohoto roku tedy provedeme výzkum týkající se dostupnosti rané péče.

V případě, že byste chtěli sdílet Vaše zkušenosti k tomuto tématu, prosím neváhejte kontaktovat Magdalenu Paulusovou (paulusova@ochrance.cz) nebo Petru Hadwigerovou (hadwigerova@ochrance.cz).

KULATÝ STŮL "VOLEBNÍ PRÁVO LIDÍ S OMEZENOU SVÉPRÁVNOSTÍ"

V loňském roce jsme v zařízeních sociálních služeb zjišťovali, jak je respektováno volební právo lidí se zdravotním postižením. Zjistili jsme řadu pochybení, a proto se v dubnu setkáme se zástupci navštívených zařízení a pozveme také zástupce ministerstva vnitra či ministerstva sociálních věcí. Samostatným tématem bude přístupnost voleb pro lidi s omezenou svéprávností.

Budeme chtít vyhodnotit současné problémy při naplňování volebního práva lidí s postižením a diskutovat nad jejich řešením. Pro letošní volby do Evropského parlamentu pak připravujeme sérii osvětových aktivit pro lidi s omezenou svéprávností, jejich opatrovníky nebo pracovníky zařízení sociálních služeb a pracovníky obcí.

KULATÝ STŮL „UVOLŇOVÁNÍ ŽÁKŮ A STUDENTŮ SE SVP Z TĚLESNÉ VÝCHOVY

V dubnu uspořádáme kulatý stůl na téma „Uvolňování žáků a studentů se zdravotním postižením z tělesné výchovy“. Účelem tohoto kulatého stolu by mělo být otevření diskuze nad tímto tématem a motivace zainteresovaných subjektů k hledání vhodného řešení tak, aby i tyto děti mohly do tělocviku chodit. Máte zkušenosti s tím, že dítě chtělo chodit do tělocviku, ale nemohlo, protože škola nepřijala žádné přiměřené opatření? Napište svoje poznatky Miriam Rozehnalové (rozehnalova@ochrance.cz), a to do 20. března.

MATERIÁL PRO RODIČE DĚTÍ S PSYCHOSOCIÁLNÍM POSTIŽENÍM

V nejbližší době chystáme zveřejnění příručky určené pro orgány sociálně-právní ochrany dětí, sociální pracovníky, veřejné opatrovníky a pro blízké, rodiče a pečující žen s psychosociálním postižením. Chceme zdůraznit, že sama skutečnost, že má žena psychosociální postižení, příp. je omezena ve svéprávnosti, neznamena, že není schopna, byť s podporou, pečovat o své dítě. Materiál shrnuje roli sociálních pracovníků na obcích, orgánu sociálně-právní ochrany dětí, zařízení sociálních služeb, zdravotnických zařízení, ale také práva rodičů s postižením. V případě zájmu o tento materiál prosím kontaktuje Zuzanu Durajovou (durajova@ochrance.cz).

CO SE CHYSTÁ V NEJBLIŽŠÍ DOBĚ

16. BŘEZEN

U příležitosti světového dne Downova syndromu (který připadá na 21. březen) si Vás společně se spolkem Úsměvy, z.s., divadlem Aldente a DDM Helceletka Brno dovoluujeme pozvat na divadelní představení **Kdopak by se toho bál?** následované autorským čtením Marka Orko Váchy a Milana Kosmáka. Představení začíná ve 14:00 v Kanceláři veřejného ochránce práv, Údolní 39, Brno. Více informací na přiloženém plakátu. Přihlašování otevřeno **zde**.

ombudsman
veřejný ochránce práv

Divadlo
ALDENTE

HELCELETKA
DŮM DĚTÍ A MLÁDEŽE

SI VÁS DOVOLUJÍ
U PŘÍLEŽITOSTI
SVĚTOVÉHO DNE
DOWNOVA SYNDROMU
POZVAT NA DIVADELNÍ
PŘEDSTAVENÍ

KDOPAK BY SE TOHO BÁL?

a navazující autorské
čtení

**MARKA ORKO VÁCHY
A
MILANA KOSMÁKA**

DOPROVODNÝ PROGRAM PRO DĚTI
ZAJIŠTĚN

**SOBOTA 16. BŘEZNA 2019 VE 14:00
SÁL OTAKARA MOTEJLA
V KANCELÁŘI VEŘEJNÉHO
OCHRÁNCE PRÁV, ÚDOLNÍ 39 BRNO**

PŘIHLAŠOVÁNÍ NA AKCI JE OTEVŘENO

ZDE

19. BŘEZEN

Dne 19. března 2019 se plánujeme od 15:30 v Kanceláři veřejného ochránce práv setkat s organizacemi hájícími práva lidí s psychosociálním onemocněním. Pokud s námi chcete přijít diskutovat, neváhejte kontaktovat Roberta Jungmanna (jungmann@ochrance.cz), zašle Vám bližší informace.

6. KVĚTEN

V rámci oslav Evropského dne nezávislého způsobu života (který připadá na 5. května) budeme promítat dne 6. května 2019 v 16:00 v sále Otakara Motejla v Kanceláři veřejného ochránce práv dokumentární film **Defiant lives** (s českými titulky, 2017), který pojednává o boji za práva a nezávislost lidí se zdravotním postižením v Austrálii, Velké Británii a USA. Podrobnosti budou zveřejněny na stránkách www.ochrance.cz.

DĚKUJEME ZA SPOLUPRÁCI

PŘÍŠTÍ BULLETIN MŮŽETE OČEKÁVAT V SRPNU 2019

www.ochrance.cz